

SUOMEN SÄÄDÖSKOKOELMAN SOPIMUSSARJA

Julkaistu Helsingissä 31 päivänä maaliskuuta 2011

32/2011

(Suomen säädöskokoelman n:o 1020/2010)

Laki

Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain muuttamisesta

Annettu Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2010

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Etelämantereen ympäristönsuojelusta annetun lain (28/1998) 39 ja 42 §,
muutetaan 2 §:n 4 kohta, 3 §:n 4 kohdan d alakohta ja 5 kohta, 7 ja 12 §, 13 §:n 1 momentti,
14 ja 15 §, 18 §:n 1 momentti, 19 §:n 1 momentti, 20 §:n 2 ja 3 momentin johdantokappale,
21 §:n 2 momentin 2 kohta ja 3 momentin johdantokappale sekä 1 kohta, 22 §:n 3 momentti,
23 ja 24 §, 25 §:n 2 momentin johdantokappale ja 4 momentti, 28 §:n 1 ja 2 momentti, 30 §,
34 §:n 1 momentin johdantokappale, 36 §:n 3 ja 4 momentti, 37 ja 38 §, 40 §:n 1 momentin
2 kohta ja 41 § sekä

lisätään 3 §:ään uusi 6—11 kohta, 21 §:n 2 momenttiin uusi 3 kohta, jolloin nykyinen
3 kohta siirtyy 4 kohdaksi, lakiin uusi 6 a luku ja 36 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

2 §

Soveltaisala

Tätä lakia sovelletaan:

4) ulkomaiseen luonnolliseen henkilöön, oikeushenkilöön, alukseen tai ilma-alukseen, joka osallistuu toimintaan, jolla on tämän lain mukainen lupa.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

d) muuta toimintaa, josta seuraa Etelämanteräalueella alkuperäisenä esiintyvän eliölajin tai populaation elinympäristön merkittävä haitallinen muutos;

5) *mineraaliesiintymällä* kaikkia elottomia ja uusiutumattomia luonnonvaroja;

6) *ympäristöonnettomuudella* Etelämanterta koskevan sopimuksen VII artiklan 5 kappaleen mukaan ennakolta ilmoitettavasta tieteellisestä tutkimusohjelmasta, matkailusta tai muusta valtion nimissä tapahtuvasta tai valtiosta riippumattomasta toiminnasta aiheutunutta tapahtumaa, joka johtaa tai välittömästi uhkaa johtaa merkittäviin haitallisiin vaikutuksiin Etelämanteräalueella;

7) *toiminnanharjoittajalla* luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka järjestää 3 kohdan mukaista toimintaa;

8) *torjuntatoimilla* sellaisia kohtuullisia toimia, jotka suoritetaan ympäristöonnettomuuden vaikutusten välttämiseksi, minimoimiseksi tai leviämisen estämiseksi;

9) *laivalla* jokaista meriympäristössä toimivaa vesikulkuneuvoa, mukaan lukien kan-

tosiipialukset, ilmatyynyalukset, vedenalaiset alukset, kelluvat alukset ja kiinteät tai kelluvat alustat;

10) *erityisellä nosto-oikeudella* Kansainvälisen Valuuttarahaston määrittelemiä erityisiä nosto-oikeuksia;

11) *laivan vetoisuudella* laivan bruttovetoisuutta laskettuna vuoden 1969 kansainvälisen aluksenmittausyleissopimuksen (SopS 31/1982) liitteeseen I sisältyvien vetoisuuden mittaussääntöjen mukaisesti.

7 §

Lupaviranomainen

Tämän lain mukainen lupaviranomainen on Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

Valtion puolesta puhevaltaa 35 f §:ssä tarkoitettussa korvausasiassa käyttää lupaviranomainen.

Lupaviranomainen myös valvoo tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

12 §

Arviointiselostuksesta kuuleminen

Lupaviranomainen pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta tarpeelliset lausunnot. Lupaviranomainen voi tarvittaessa pyytää arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

Lupaviranomainen varaa Etelämannerta koskevan sopimuksen IX artiklassa tarkoitettulle kokoukselle ja pöytäkirjan muille sopimuspuolille mahdollisuuden tehdä huomautuksia ympäristövaikutusten kokonaisarviointia koskevasta arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

Lupaviranomainen varaa luonnollisille henkilöille sekä sellaisille yhteisöille ja säätiöille, joiden pääasiallinen tarkoitus on niiden sääntöjen mukaan edistää ympäristönsuojelua, mahdollisuuden lausua mielipiteensä arviointiselostuksesta tai sen luonnoksesta.

13 §

Arviointiselostuksen esilläpitäminen

Lupaviranomaisen on pidettävä lupahakemukseen liitetty arviointiselostus tai sen luonnos nähtävillä vähintään 90 päivää siitä, kun se on otettu vastaan, ja varattava mahdollisuus esittää siihen huomautuksia.

14 §

Lupahakemus

Lupahakemukseen on liitettävä:

1) selvitys toimenpiteistä ympäristöonnettomuuksien ehkäisemiseksi ja torjuntavalmiuden ylläpitämiseksi;

2) 35 a §:ssä tarkoitettu torjuntasuunnitelma ja varautumissuunnitelma;

3) selvitys 35 a §:ssä tarkoitettua vakuutuksesta tai muusta taloudellisesta vakuudesta;

4) toimintaa koskeva 11 §:ssä tarkoitettu arviointiselostus tai sen luonnos; sekä

5) selvitys muista lupaharkinnan kannalta merkityksellisistä toimintaa koskevista seikoista siten kuin valtioneuvoston asetuksella tarkemmin säädetään.

15 §

Lupahakemuksesta kuuleminen

Lupaviranomaisen on pyydettävä asian ratkaisemiseksi tarpeelliset lausunnot. Lupaviranomainen voi tarvittaessa pyytää lausunnon myös ulkomaisilta viranomaisilta ja asiantuntijalaitoksilta.

18 §

Lupapäätös

Lupapäätöksessä annetaan Etelämanneralueen ympäristön suojelemiseksi tarpeelliset määräykset. Lupapäätöksessä on yksilöitävä luvan saanut toiminta sekä sen ajankohta, paikka ja toteuttaja. Lupaan on liitettävä tarpeelliset määräykset:

1) poikkeuksellisen tilanteen arvioimisesta ja siitä ilmoittamisesta;

2) ympäristöönnettomuuden vaikutusten torjumista koskevista toimista ja niitä koskevista harjoitteista;

3) 35 a §:n mukaisesta torjuntasuunnitelmasta, varautumissuunnitelmasta ja muista järjestelyistä;

4) poikkeuksellisten tilanteiden tilastoinnista ja raportoinnista;

5) toiminnanharjoittajan vakuutuksista tai muista taloudellisista vakuuksista;

6) tietojen vaihdosta ja yhteistyöstä ympäristöönnettomuuksista aiheutuvien haitallisten vaikutusten torjumiseksi;

7) varoimista, joilla ehkäistään Etelämanneralueella esiintymättömien mikro-organismien tuominen vahingossa alueelle.

19 §

Lupapäätöksen ja siihen liittyvien asiakirjojen pitäminen esillä ja kansainvälinen tiedoksiantaminen

Lupaviranomaisen on asetettava lupapäätös ja siihen liittyvät asiakirjat nähtäville vähintään 60 päivää ennen toimenpiteen aloittamista Etelämanneralueella.

20 §

Lupapäätöksen muuttaminen ja peruuttaminen

Lupaviranomainen voi viran puolesta muuttaa lupapäätöstä, jos:

Lupaviranomainen voi viran puolesta peruuttaa luvan, jos:

21 §

Alkuperäisen eliöstön suojelu

Lupa 1 momentissa tarkoitettuun toimenpiteeseen voidaan myöntää, jos kysymys on:

2) näytekylöiden hankkimisesta museoon, kasvitieteelliseen puutarhaan taikka muuhun vastaavaan laitokseen tai käyttötarkoitukseen;

3) näytekylöiden hankkimisesta eläintarhaan; alkuperäisenä esiintyvän nisäkkään tai linnun ottamiseen lupa voidaan myöntää ainoastaan, jos sitä ei ole saatavissa olemassa olevista tarhoista tai jos kyse on pakottavasta suojellullisesta tarpeesta; tai

Ennen luvan myöntämistä lupaviranomaisen on varmistettava, että:

1) Etelämanneralueella alkuperäisinä esiintyviä nisäkkäitä, lintuja, selkärangattomia eläimiä tai kasveja ei oteta enempää kuin on ehdottomasti välttämätöntä 2 momentissa säädetyn tarkoituksen kannalta;

22 §

Eriyisesti suojeltavat eliölajit

Lupa erityisesti suojeltavaan lajiin kuuluvan eliön tappamiseen voidaan myöntää 2 momentissa säädetyn edellytyksin, jos muiden kuin tappavien tekniikoiden käyttäminen ei ole mahdollista.

23 §

Vieraiden eliölajien tuominen

Viljelykasvien ja niiden lisääntymiskelpoisten kasvinosien valvottuun käyttöön voidaan antaa lupa. Lupa voidaan antaa myös eliölajien valvottuun kokeelliseen käyttöön.

Luvassa on:

1) yksilöitävä tuotavat lajit ja mahdollisuuksien mukaan tuotujen yksilöiden lukumäärä sekä tarvittaessa ikä, sukupuoli ja tuomisen oikeuttava perustelu; sekä

2) määrättävä varoimista, joihin on ryhdyttävä karkaamisen tai sen välttämiseksi, että tuotu kasvi tai eliö joutuu kosketuksiin eläimistön tai kasviston kanssa.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske ruoan tuomista Etelämanneralueelle, jos ruoka säilytetään ja käsitellään valvotuissa

olosuhteissa ja jos siipikarja- ja muut lintutuotteet tutkitaan etukäteen sairauksien leviämisen estämiseksi.

Luvansaajan tulee ryhtyä tarpeellisiin toimiin, jotta haitalliset seuraukset alkuperäiseläöstölle voitaisiin välttää.

24 §

Vieraiden eliölajien siirtäminen ja hävittäminen

Luvanhaltija on velvollinen ennen luvan voimassaolon päättymistä siirtämään Etelämanneralueelle tuomansa eliön tai sellaisen 23 §:n 3 momentissa tarkoitetun siipikarja- tai muun lintutuotteen, jota ei ole käytetty, pois Etelämanneralueelta taikka hävittämään sen polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla.

Jokainen on velvollinen viipymättä hävittämään polttamalla tai muulla yhtä tehokkaalla tavalla sellaisen Etelämanneralueelle ilman lupaa tuodun eliön ja sen jälkeläiset, joka saattaa aiheuttaa vaaraa Etelämanneralueella alkuperäisenä esiintyvälle eliölle, taikka siirtämään vaaraa aiheuttavan eliön pois Etelämanneralueelta ellei siirto tai hävitys johdaisi suurempaan vahingolliseen ympäristövaikutukseen.

25 §

Erityissuojelualueet

Lupapäätökseen lupaviranomaisen on:

Lupaviranomainen pitää rekisteriä Etelämantereen erityissuojelu- ja hallinta-alueista sekä historiallisista paikoista ja muistomerkkeistä.

28 §

Jätehuoltosuunnitelma

Lupaviranomainen hyväksyy kiinteälle tukikohdalle, kiinteälle työmaalle ja pysyvälle kenttäleirille jätehuoltosuunnitelman.

Lupaviranomainen tarkistaa ja tarvittaessa ajanmukaistaa suunnitelman vuosittain. Jäte-

huoltosuunnitelman sisällöstä säädetään valtioneuvoston asetuksella.

30 §

Tarkemmat määräykset

Lupaviranomainen voi antaa yleisiä määräyksiä jätteen polttamiseksi Etelämanneralueella tarkoitettujen uunien päästöjen sisältämien epäpuhtauksien raja-arvoista ja niissä käytettävien laitteiden teknisistä vaatimuksista sekä jätteen muusta käsittelystä.

34 §

Alusten rakennetta ja vastaanottolaitteita koskevat säännökset

Lupaviranomaisen tulee ennen luvan myöntämistä varmistaa, että suomalaisessa aluksessa ja 2 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettussa ulkomaalaisessa aluksessa on riittävän suuret säiliöt seuraavien jätteiden ja aineiden varastointia varten:

6 a luku

Ympäristöönnettomuudet ja muut poikkeukselliset tilanteet

35 a §

Toiminnanharjoittajan yleiset velvollisuudet

Toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin ympäristöönnettomuuksien aiheutumisen ja niiden haitallisten vaikutusten ehkäisemiseksi. Toimintapaikat ja kuljetusvälineet on varustettava ja niitä on käytettävä siten, että toiminta tapahtuu turvallisesti eikä siitä aiheudu haitallisia ympäristövaikutuksia. Toimenpiteet on sovitettava yhteen muiden Etelämantereella toimivien kanssa. Toimintaan osallistuva henkilöstö on koulutettava kaluston asianmukaiseen käyttämiseen ja toimintaan poikkeuksellisissa tilanteissa. Toiminnanharjoittajan on laadittava

ympäristöonnettomuuksia ja niiden vaikutusten torjuntaa koskeva torjuntasuunnitelma.

Toiminnanharjoittajan on laadittava varautumissuunnitelma myös muihin poikkeuksellisiin tilanteisiin varautumiseksi. Suunnitelmasta on käytävä ilmi tarpeelliset toimenpiteet niiden henkilöiden terveyden ja turvallisuuden turvaamiseksi, joita lupa koskee. Suunnitelmaan tulee lisäksi sisältyä selvitys etsintä-, pelastus- ja evakointitoimenpiteistä onnettomuuksien varalta. Toiminnanharjoittaja voi sopia muiden toiminnanharjoittajien kanssa siitä, että toiminnanharjoittaja hyödyntää muiden toiminnanharjoittajien ylläpitämiä tämän momentin mukaisia järjestelyjä.

Toiminnanharjoittajan on ilmoitettava ympäristöonnettomuuksista ja muista poikkeuksellisista tilanteista viipymättä valtioneuvoston asetuksella säädettävälle viranomaiselle.

Toiminnanharjoittajalla tulee olla toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävä vakuutus tai muu hyväksyttävä taloudellinen vakuus 35 c §:n 1 momentissa tarkoitetun taloudellisen vastuun kattamiseksi 35 e §:ssä asetettuihin rajoihin saakka. Toiminnanharjoittajan tulee lisäksi ylläpitää toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen riittävää vakuutusta tai muuta järjestelyä, joka kattaa kaikki etsintään, pelastamiseen, lääketieteelliseen hoitoon ja evakuointiin liittyvät kustannukset. Velvollisuus ylläpitää vakuutusta, vakuutusta tai muuta järjestelyä ei koske toiminnanharjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä.

35 b §

Toimet ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi

Toiminnanharjoittajan on ryhdyttävä nopeisiin ja tehokkaisiin toimiin toiminnastaan aiheutuneen ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi.

Toiminnanharjoittaja voi lupaviranomaisen valtuutuksesta ryhtyä toimiin myös toisen toiminnasta aiheutuneen ympäristöonnettomuuden vaikutusten torjumiseksi, jos onnettomuudesta aiheutuu välitön uhka merkittävästä ja haitallisesta vaikutuksesta Etelämanneralueen ympäristölle.

35 c §

Toiminnanharjoittajan taloudellinen vastuu

Toiminnanharjoittaja, joka laiminlyö hänelle 35 b §:n 1 momentin nojalla kuuluvan velvollisuuden, vastaa torjuntatoimista aiheutuneiden kustannusten korvaamisesta toimet suorittaneelle pöytäkirjan sopimuspuolelle tuottamuksestaan riippumatta.

Jos toiminnanharjoittaja on laiminlyönyt hänelle 35 b §:n 1 momentin nojalla kuuluvan velvollisuuden eikä kukaan pöytäkirjan sopimuspuolista ole ryhtynyt torjuntatoimiin, toiminnanharjoittaja on tuottamuksestaan riippumatta velvollinen maksamaan arvioituja torjuntatoimia vastaavan rahasumman Valtiokonttorille.

Milloin ympäristöonnettomuus on kahden tai useamman toiminnanharjoittajan aiheuttama, he vastaavat vahingosta yhteisvastuullisesti. Toiminnanharjoittaja, joka osoittaa, että ainoastaan osa ympäristöonnettomuudesta johtuu sen toiminnasta, vastaa ainoastaan tästä osuudesta.

Kun pöytäkirjan ympäristövastuuta koskevan VI liitteen 12 artiklassa tarkoitettu rahasto on perustettu, 2 momentissa tarkoitettu rahasumma on siirrettävä lupaviranomaisen ilmoituksesta mainittuun rahastoon.

35 d §

Vastuun poistavat perusteet

Toiminnanharjoittaja ei vastaa 35 c §:ssä tarkoitetuista kustannuksista, jos ympäristöonnettomuus johtuu:

1) ihmishengen tai turvallisuuden suojelemiseksi tarpeellisesta teosta tai laiminlyönnistä;

2) Etelämanneralueen olosuhteissa poikkeuksellisesta luonnonkatastrofista, jota ei voitu kohtuudella ennakoida, edellyttäen, että toiminnanharjoittaja on täyttänyt 35 a §:n mukaiset velvollisuutensa;

3) terrorismista; tai

4) toiminnanharjoittajaan kohdistuvasta oikeudettomasta hyökkäyksestä.

Lupaviranomaisen edellä 35 b §:n 2 momentin nojalla valtuuttamat tahot eivät vastaa ympäristöonnettomuudesta, joka on aiheutu-

nut muun ympäristöönnettomuuden vaikutusten torjumiseksi tarpeellisista toimenpiteistä.

35 e §

Taloudellisen vastuun rajoitukset

Toiminnanharjoittajan taloudellisen vastuun enimmäismäärä on kolme miljoonaa erityistä nosto-oikeutta. Enimmäismäärä laskeaan kunkin toimijan ja ympäristöönnettomuuden osalta erikseen.

Jos laiva on ollut osallisena ympäristöönnettomuuden aiheuttaneeseen tapahtumaan, vastuun enimmäismäärä määräytyy seuraavasti:

1) vetoisuudeltaan alle 2 000 tonnin alus miljoona erityistä nosto-oikeutta;

2) vetoisuudeltaan yli 2 000 tonnin alus 1 kohdan mukainen vastuun määrä lisättyä seuraavasti:

a) jokaiselta 2 000 tonnin ylittävältä tonnilta 400 erityistä nosto-oikeutta 30 000 tonniin saakka;

b) jokaiselta 30 000 tonnin ylittävältä tonnilta 300 erityistä nosto-oikeutta 70 000 tonniin saakka;

c) jokaiselta 70 000 tonnin ylittävältä tonnilta 200 erityistä nosto-oikeutta.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, toiminnanharjoittaja voi rajoittaa vastuutaan muun kansainvälisen vastuunrajoitus-sopimuksen mukaisesti, jos mainitut rajoitukset ovat vähintään yhtä korkeat kuin 2 momentissa säädetään.

Edellä 1—3 momentissa tarkoitettuja vastuun rajoituksia ei sovelleta, jos toiminnanharjoittaja on menetellyt tahallisesti tai tuotamuksellisesti. Toiminnanharjoittajiin, jotka toimivat valtion nimissä, sovelletaan pöytäkirjan ympäristövastuuta koskevan VI liitteen 9 artiklan 2 kohdan mukaista vastuun rajoituksia koskevaa poikkeusta.

35 f §

Menettely korvausasiassa

Jos toiminnanharjoittaja ja torjuntatoimiin ryhtynyt pöytäkirjan sopimuspuoli eivät sovi torjuntatoimien korvaamisesta, torjuntatoimet suorittanut pöytäkirjan sopimuspuoli voi

panna tätä koskevan asian vireille Vaasan hallinto-oikeudessa siten kuin hallintolainkäyttölain (586/1996) 69 §:ssä säädetään. Asia on pantava vireille kolmen vuoden kuluessa torjuntatoimien aloittamisesta tai siitä, kun torjuntatoimet suorittanut sopimuspuoli on saanut tietää tai sen olisi pitänyt tietää toiminnanharjoittajan henkilöllisyydestä riippuen siitä, kumpi näistä ajankohdista on myöhempi. Hakemus on jätettävä tutkimatta, jos torjuntatoimien aloittamisesta on kulunut vähintään 15 vuotta.

Jos toiminnanharjoittaja ja lupaviranomaiset eivät sovi 35 c §:n 2 momentissa tarkoitettua asiasta, lupaviranomaisen on pantava korvausasia vireille siten kuin tämän pykälän 1 momentissa säädetään. Asia on pantava vireille 15 vuoden kuluessa siitä, kun lupaviranomainen on saanut tiedon ympäristöönnettomuudesta.

Korvausasioiden hallintoriitamenettelyä koskevat säännökset eivät koske toiminnanharjoittajia, jotka toimivat valtion nimissä.

36 §

Hätätilanne

Edellä 1 momentissa tarkoitettua hätätilanteesta on ilmoitettava viipymättä yhteysviranomaiselle. Yhteysviranomaisena toimivasta viranomaisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Yhteysviranomainen antaa hätätilanteessa tehdyistä toimista pöytäkirjan määräysten mukaisesti tiedon kaikille pöytäkirjan muille sopimuspuolille ja pöytäkirjan 11 artiklassa tarkoitettulle komitealle.

Ympäristöönnettomuuksista ja muista poikkeuksellisista tilanteista säädetään 6 a luvussa.

37 §

Muutoksenhaku

Lupaviranomaisen tämän lain nojalla ratkaisemaan lupa-asiaan ja 28 §:ssä tarkoitettua jätehuoltosuunnitelmaa koskevaan päätökseen haetaan muutosta valittamalla Vaasan hallinto-oikeudelta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

38 §

Viittaussäännös

Rangaistus 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetun kiellon vastaisesti tehdystä ydinräjähteen räjäyttämisestä säädetään rikoslain (39/1889) 34 luvun 6 §:ssä. Rangaistus muusta tämän lain 4 §:n 1 momentin 1 kohdassa sekä 32 tai 33 §:ssä tarkoitetusta ympäristön turmelemisesta säädetään rikoslain 48 luvun 1—4 §:ssä. Rangaistus tämän lain 4 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetun kiellon vastaisesta kajoamisesta Etelämanteralueen mineraaliesiintymään säädetään rikoslain 48 a luvun 3 a §:ssä.

40 §

Etelämanteralueen suojelurikkomus

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta

Helsingissä 26 päivänä marraskuuta 2010

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

2) laiminlyö 5, 24, 26 tai 27 §:ssä, 34 §:n 2 momentissa, 35 §:ssä, 35 a §:n 3 momentissa taikka mainittujen säännösten nojalla annetussa säännöksessä tai määräyksessä tarkoitetun velvollisuuden tai

on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *Etelämantereen suojelurikkomuksesta* sakkoon.

41 §

Toimivaltainen tuomioistuin

Tämän lain 38 ja 40 §:ssä tarkoitetussa asiassa toimivaltainen tuomioistuin on Helsingin käräjäoikeus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2011.